

V Bruselu dne 30.9.2020
SWD(2020) 305 final

PRACOVNÍ DOKUMENT ÚTVARŮ KOMISE

Zpráva o právním státu 2020 Kapitola o stavu právního státu v Estonsku

Průvodní dokument ke

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Zpráva o právním státu 2020 Stav právního státu v Evropské unii

{COM(2020) 580 final} - {SWD(2020) 300 final} - {SWD(2020) 301 final} -
{SWD(2020) 302 final} - {SWD(2020) 303 final} - {SWD(2020) 304 final} -
{SWD(2020) 306 final} - {SWD(2020) 307 final} - {SWD(2020) 308 final} -
{SWD(2020) 309 final} - {SWD(2020) 310 final} - {SWD(2020) 311 final} -
{SWD(2020) 312 final} - {SWD(2020) 313 final} - {SWD(2020) 314 final} -
{SWD(2020) 315 final} - {SWD(2020) 316 final} - {SWD(2020) 317 final} -
{SWD(2020) 318 final} - {SWD(2020) 319 final} - {SWD(2020) 320 final} -
{SWD(2020) 321 final} - {SWD(2020) 322 final} - {SWD(2020) 323 final} -
{SWD(2020) 324 final} - {SWD(2020) 325 final} - {SWD(2020) 326 final}

SHRNUTÍ

Estonský soudní systém se vyznačuje tím, že jeho soudy používají jedny z nejpokročilejších informačních a komunikačních technologií, jež zajišťují vysokou míru dostupnosti a flexibility soudů a významně podpořily plynulé fungování soudů během pandemie COVID-19, kdy došlo pouze k nepatrnému narušení jejich činnosti. Za hlavní aspekty řízení soudního systému, zejména za přidělování lidských a finančních zdrojů a za jmenování soudců a další aspekty jejich profesní kariéry, odpovídá Nejvyšší soud a samosprávné soudní orgány.

Estonsko zavedlo obecný právní a institucionální rámec pro boj proti korupci. Pro řízení provádění protikorupční politiky vybuodovalo účinnou síť. Dále připravuje novou protikorupční strategii. Všechna ministerstva jsou uzpůsobena ke koordinaci prevence korupce a k provádění činností v rámci národní protikorupční strategie v příslušném sektoru. Trestná činnost korupce je vyšetřována i stíhána účinným způsobem a rozpočtové zdroje jsou podle státního zastupitelství dostačující. Estonsko přijalo opatření k řešení „efektu otáčivých dveří“. Lobbying není zákony nijak regulován, připravuje se však návrh úpravy a stále chybí ucelený rámec ochrany oznamovatelů. Na podporu prevence střetu zájmů u všech zaměstnanců veřejného sektoru Estonsko investovalo nemalé prostředky do elektronického učení.

Estonský právní rámec týkající se plurality sdělovacích prostředků se opírá o ústavní záruky i odvětvové právní předpisy. Regulační orgán pro média – Úřad pro ochranu spotřebitele a technickou regulaci – je správní složkou ministerstva hospodářství. Jeho nezávislost bude posílena zákonem provádějícím revidovanou směrnici o audiovizuálních mediálních službách. Do doby než budou přijata nová zvláštní právní ustanovení, není transparentnost vlastnictví médií plně zaručena. Obecné informace týkající se podnikání jsou už dostupné elektronicky a údaje v obchodním rejstříku jsou dostupné bezplatně. Rámec pro ochranu novinářů má ucelenou podobu a záruky na ochranu novinářů jsou zakotveny v několika právních předpisech.

Systém brzd a protivah v Estonsku funguje dobře, proces přijímání zákonů je uceleným systémem, na jehož zlepšování se neustále pracuje. Přezkum ústavnosti provádí *ex-ante* i *ex post* Komora pro přezkum ústavnosti Nejvyššího soudu, a to i na základě podání přímé ústavní stížnosti. V systému brzd a protivah hraje důležitou roli veřejný ochránce práv. Hodnocení „A“ podle zásad organizace OSN zatím nebylo uděleno (došlo ke zpoždění kvůli pandemii COVID-19).

I. SYSTÉM SOUDNICTVÍ

Estonská soustava soudů sestává ze tří úrovní: čtyř okresních soudů (projednávajících všechny občanskoprávní, trestní a přestupkové věci) a dvou správních soudů jako soudů prvního stupně, dvou oblastních soudů jako soudů druhého stupně (projednávajících odvolání proti rozhodnutím okresních a správních soudů) a Nejvyššího soudu nejvyšší instance, který projednává kasační opravné prostředky proti rozhodnutím soudů druhého stupně. Nejvyšší soud vykonává rovněž přezkum ústavnosti. Nejvyšší soud spravuje svůj vlastní rozpočet a své operace a soudy prvního a druhého stupně spravuje ministerstvo spravedlnosti společně s Radou pro správu soudů. Rada pro správu soudů není stálým orgánem. Mezi její pravomoci mimo jiné patří záležitosti týkající se uspořádání soudních obvodů, financování soudů a účastní se diskusí o správě soudů¹. Soudce soudů prvního a druhého stupně jmenuje prezident republiky na návrh všech soudců Nejvyššího soudu zasedajících v plénu (*en banc*). Úřad státního zastupitelství je státní úřad, který spadá do kompetence ministerstva spravedlnosti a je při plnění svých povinností nezávislý. Řídí jej nejvyšší státní zástupce, zejména pokud jde o jmenování státních zástupců a jejich profesní kariéru². Advokáti jsou v estonském soudním systému členy Estonské advokátní komory, nezávislého samosprávného profesního sdružení.

Nezávislost

Důležitou roli při jmenování soudců a přijímání dalších rozhodnutí týkajících se soudního systému hrají Nejvyšší soud a další samosprávné soudní orgány. Výběrové řízení pořádá Nejvyšší soud, který na plenárním zasedání vybírá kandidáty na soudce soudů prvního a druhého stupně a navrhuje je ke jmenování prezidentu republiky³. Soudci Nejvyššího soudu jsou jmenováni parlamentem (*Riigikogu*) na návrh předsedy Nejvyššího soudu, který nejprve vyslechne stanoviska všech soudců Nejvyššího soudu zasedajících v plénu (*en banc*), a Rady pro správu soudů. Nejvyšší soud pomáhá s agendou pěti samosprávných soudních orgánů (soudu složeného ze všech soudců (soudu zasedajícího v plénu (*en banc*)), Rady pro správu soudů, Rady pro vzdělávání soudců, Zkušební komise pro výběr soudců⁴, Disciplinární komory⁵ a Etické soudní rady). Komora pro přezkum ústavnosti Nejvyššího soudu dále řeší žádosti o soudní přezkum rozhodnutí prezidenta

¹ Rada pro správu soudů se skládá z předsedy Nejvyššího soudu, pěti soudců volených na tři roky soudem zasedajícím v plénu (*en banc*), dvou členů estonského parlamentu (předsedů *ex officio* výboru pro právní záležitosti a výboru pro ústavní záležitosti), advokáta jmenovaného radou advokátní komory, nejvyššího státního zástupce nebo jím jmenovaného státního zástupce, veřejného ochránce práv (ombudsmana) nebo jím jmenovaného zástupce. Zasedání rady se dále účastní ministr spravedlnosti nebo jím jmenovaný zástupce, který má právo hovořit, nemá však hlasovací právo. Rada není stálým orgánem. Zasedá pravidelně čtyřikrát ročně, přičemž v případě potřeby zasedá i mimořádně.

² Obrázky 55–57, Srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2019. Ministerstvo spravedlnosti vykonává nad úřadem státního zástupce dozorovou kontrolu, ta se však nevztahuje na činnosti úřadu státního zástupce v oblasti plánování dozoru, přípravného trestního řízení a zastupování veřejné žaloby před soudem. Viz článek 9 zákona o státním zastupitelství. Nejvyššího státního zástupce jmenuje vláda na návrh ministra spravedlnosti po vyslechnutí výboru pro právní záležitosti estonského parlamentu.

³ Článek 30 zákona o soudech.

⁴ Zkušební komise pro výběr soudců se skládá z deseti členů jmenovaných na pět let: šesti soudců jmenovaných ze všech tří úrovní, jednoho znalce práva jmenovaného Právníckou fakultou v Tartu, jedné osoby jmenované ministrem spravedlnosti, advokáta jmenovaného advokátní komorou a státního zástupce jmenovaného nejvyšším státním zástupcem. Viz článek 69 zákona o soudech.

⁵ Pro složení komory viz článek 93 odst. 1 – pět soudců Nejvyššího soudu, pět soudců oblastních soudů a pět soudců soudů prvního stupně.

republiky nejmenovat kandidáta na soudce⁶. K tomu je třeba uvést, že prezident zatím nikdy jmenovat kandidáta na soudce neodmítl. Komora pro přezkum ústavnosti proto soudní přezkum rozhodnutí o nejmenování kandidáta na soudce zatím neřešila.

Veřejnost vnímá míru nezávislosti soudnictví jako průměrnou a společnosti ji vnímají jako nízkou. Celkem 57 % veřejnosti vnímá nezávislost soudnictví jako poměrně dobrou a velmi dobrou, což ve srovnání s rokem 2019 představuje po předchozím klesajícím trendu nárůst. Společnosti vnímají nezávislost jako nízkou (pouze 39 % ji považuje za poměrně dobrou a velmi dobrou), čímž po předchozím klesajícím trendu zůstává na stejné úrovni⁷. V posledních letech zaznamenal průzkum podniků Světového ekonomického fóra, který vykazuje nadprůměrnou míru vnímané nezávislosti v rámci členských států, klesající tendenci vnímané nezávislosti⁸.

Rada pro správu soudů hraje důležitou úlohu při rozhodování o financování soudního systému a pomohla při řešení pandemie COVID-19. Rada pro správu soudů, nestálý orgán složený z většiny ze soudců, hraje při řízení soudního systému důležitou úlohu. Dále schvaluje upořádání soudních obvodů, počet soudců působících u jednotlivých soudů a jmenování a odvolání předsedů soudů. Kromě toho poskytuje stanoviska k rozpočtům soudů a kandidátům na soudce Nejvyššího soudu. Rada není stálým orgánem. Zasedá pravidelně čtyřikrát ročně, přičemž v případě potřeby zasedá i mimořádně. Rada například projednala řešení pandemie COVID-19 ve vztahu k soudnímu systému a pro zajištění fungování soudů jednala o hlubším rozvoji elektronické komunikace se soudy⁹. Organizační podporu radě poskytuje ministerstvo spravedlnosti, které však nemůže do práce ani rozhodování rady nijak zasahovat. Rada musí schvalovat většinu důležitých rozhodnutí přijatých ministerstvem spravedlnosti týkajících se soudů¹⁰. Poskytuje rovněž stanovisko k finančním a rozpočtovým otázkám a některým otázkám týkajícím se lidských zdrojů¹¹. Podílí se na rozhodování o přidělování prostředků soudům poskytovaním stanoviska k návrhu vypracovanému ministerstvem spravedlnosti po konzultaci s předsedy soudů. Při poskytování stanoviska rady k rozpočtu se vypracovává kompromisní návrh týkající se celého soudního systému.

Kvalita

⁶ Skupina GRECO uvedla, že Nejvyšší soud rozhoduje při podávání návrhů na jmenování soudců prvního a druhého stupně v plénu (19 soudců), přičemž odvolací instancí je Komora pro přezkum ústavnosti Nejvyššího soudu složená z devíti soudců. Skupina GRECO v tom spatřuje problém „strukturální nestrannosti“, kterým se již zabývalo několik rozsudků Evropského soudu pro lidská práva. Viz Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – hodnotící zpráva, bod 99. Viz také Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – Druhá zpráva o plnění doporučení, body 39–44.

⁷ Obrázek 44 a 46, Srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020.

⁸ Obrázek 48, Srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020. Vnímanou úroveň nezávislosti soudnictví lze rozdělit do následujících kategorií: velmi nízká (méně než 30 % respondentů vnímá nezávislost soudnictví jako poměrně dobrou a velmi dobrou); nízká (30–39 %), průměrná (40–59 %), vysoká (60–75 %), velmi vysoká (nad 75 %).

⁹ Doporučení Rady pro správu soudů týkající se organizace výkonu spravedlnosti během nouzového stavu.

¹⁰ Viz články 39 a 41 zákona o soudech: stanovení územní příslušnosti soudů, struktury soudů, umístění soudů a soudních pracovišť; stanovení počtu soudců působících u soudů a na soudních pracovištích; jmenování do funkce a předčasné odvolání z funkce předsedů soudů; rozhodování o výkonu funkce soudců po dosažení důchodového věku; stanovení počtu laických soudců (přisedících); stanovení skladby údajů v registru soudního informačního systému a postupu pro jejich poskytování.

¹¹ Viz články 39 a 41 zákona o soudech: zásady použité při sestavování ročních rozpočtů soudů; soulad mezi prostředky přidělenými soudům z rozpočtu ministerstva spravedlnosti a zásadami použitými při sestavování ročních rozpočtů soudů; kandidáti na uvolněné místo soudce Nejvyššího soudu; odvolání soudce z mimořádných důvodů.

Informační a komunikační technologie používané soudy jsou na pokročilé úrovni a na jejich vývoji se dále pracuje, aby mohly soudy i navzdory výzvám souvisejícím s onemocněním COVID-19 bezproblémově fungovat. Estonsko patří mezi členské státy, které informační a komunikační technologie (IKT) využívají za účelem zlepšení přístupu ke svému soudnímu systému a jeho celkové kvality nejeфекtivněji¹². Práci soudů usnadňuje používání čtyř nástrojů IKT: soudního informačního systému, veřejné elektronické podatelny, elektronické podatelny a nedávno spuštěného systému pro digitální soudní spisy. Soudní informační systém je interním soudním informačním systémem používaným všemi soudci a soudními úředníky a obsahuje všechny dokumenty zaslané soudu nebo vytvořené soudem. Dále slouží pro vytváření soudních dokumentů pomocí upravitelných šablon, prohledávání jiných databází a zaslání soudních informací do jiných informačních systémů pomocí elektronické podatelny. Soudní informační systém se také používá k automatickému třídění případů mezi soudce¹³. Veřejná elektronická podatelna je externí informační systém, který účastníkům a jejich zástupcům umožňuje účastnit se řízení elektronickou cestou¹⁴. Veřejná elektronická podatelna umožňuje občanům zahájit občanskoprávní a správní řízení a sledovat stav těchto řízení a přestupkových řízení, jakož i odesílat dokumenty ke zpracování. Je založena na systému elektronické podatelny propojujícím informační systémy policie, úřadu státního zastupitelství, soudů a dalších orgánů vedoucích řízení, což umožňuje centralizovanou výměnu informací o řízení mezi účastníky a rychlou elektronickou výměnu údajů. Účelem veřejné elektronické podatelny je poskytovat informace obsažené v elektronické podatelně účastníkům řízení pomocí internetu¹⁵. Elektronická podatelna je interním centrálním informačním systémem poskytujícím podrobné údaje o různých fázích řízení. Umožňuje souběžnou výměnu informací mezi různými účastníky řízení¹⁶. Uživatelé klientských systémů si mohou zobrazit pouze údaje, které souvisejí s výkonem jejich pracovních povinností¹⁷. Systém pro digitální soudní spisy poskytuje soudcům, jejich asistentům¹⁸ a účastníkům soudních řízení¹⁹ lepší a efektnější informace ze soudních spisů a zajišťuje k nim lepší přístup. Tento nástroj IKT nabízí uživatelům několik způsobů, jak si účinněji zorganizovat a optimalizovat své procesní kroky a průběh soudního řízení²⁰. V důsledku pandemie COVID-19 se zintenzivnily práce na vývoji a zavádění systému pro digitální soudní spisy, díky čemuž mohly soudy a státní zastupitelství pokračovat v práci bez větších komplikací.

¹² Obrázky 27–29, Srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020.

¹³ Údaje získané od Estonska pro vypracování zprávy o právním státu pro rok 2020.

¹⁴ Veřejná elektronická podatelna umožňuje přístup k občanskoprávním, správním, soudním a přestupkovým případům. Do systému se alespoň jednou týdně přihlásí přibližně 5 000 uživatelů a denně řeší 50 000 požadavků obdržených z klientských systémů.

¹⁵ Pro více informací viz <https://www.rik.ee/en/international/public-e-file>.

¹⁶ Pro více informací viz <https://www.rik.ee/en/international/e-file>.

¹⁷ Přístup k informacím týkajícím se soudních řízení nemá například vězeňská služba.

¹⁸ Prostřednictvím soudního informačního systému.

¹⁹ Prostřednictvím veřejné elektronické podatelny.

²⁰ Je třeba uvést, že na žádost členského státu může Komise prostřednictvím programu na podporu strukturálních reforem poskytnout individualizované odborné poradenství, které má pomoci s navrhováním a realizací reforem na podporu růstu. V Estonsku je tato podpora reforem soudního systému poskytována od roku 2018. Vzhledem k tomu, že je Estonsko jednou z nejvíce digitalizovaných zemí na světě, a to i v oblasti služeb elektronické veřejné správy, má ve srovnání s méně digitalizovanými zeměmi kybernetická kriminalita velký dopad na jeho stabilitu, hospodářství a růst. Cílem podpory je za účelem boje proti kybernetickým hrozbám, jejich vyšetřování a stíhání vybudovat v rámci policie, rady pohraniční stráže, úřadu státního zastupitelství a soudů účinné vnitrostátní útvary řešící kybernetickou kriminalitu.

Účinnost

Estonský soudní systém funguje účinným způsobem. V roce 2019 řešily okresní soudy občanskoprávní případy v průměru 95 dní, trestní případy v průměru 226 dní v rámci obecných trestních řízení, 28 dní v rámci zjednodušených řízení a 46 dní v rámci přestupkových řízení. Soudy prvního stupně řešily správní případy v průměru 123 dní²¹. Odvolání byla řešena v průměru 162 dní v rámci občanskoprávních případů, 44 dní v rámci trestních případů a 197 dní v rámci správních případů. Délka soudních řízení v občanskoprávních, obchodních a správních případech se nachází pod průměrem (měřeno v dispozičním čase) a počet projednávaných věcí se často objevuje mezi nejnižšími počty v EU²². U těchto druhů případů je míra vyřešených případů vyšší než 100 %, což znamená, že soudy jsou schopny vyřizovat nově přicházející věci.

II. PROTIKORUPČNÍ RÁMEC

Za vypracování národní protikorupční strategie je odpovědné ministerstvo spravedlnosti, které dohlíží na podávání zpráv týkajících se akčního plánu protikorupční strategie a působí jako koordinátor. Protikorupční výbor vykonává parlamentní kontrolu nad prováděním protikorupčních opatření a na financování politických stran dohlíží Výbor pro dohled nad financováním politických stran. Odbor pro boj proti korupci národní kriminální policie je specializovaný útvar odpovědný za vyšetřování případů korupce a Útvar pro vnitřní bezpečnost je odpovědný za vyšetřování trestných činů spáchaných vyššími státními úředníky a vyššími úředníky místních samospráv v šesti větších samosprávných celcích. Úřad státního zastupitelství řídí vyšetřování trestných činů korupce v přípravném řízení a dohlíží na něj a u soudu má úlohu veřejného žalobce.

Estonsko dle indexu vnímání korupce organizace Transparency International dosáhlo 74 bodů ze 100 možných a obsadilo tak 8. místo v EU a 18. místo na celém světě²³. Ve zvláštním průzkumu Eurobarometr v roce 2020 60 % respondentů uvedlo, že vnímá korupci jako rozsáhlou (průměr EU je 71 %) ²⁴, a 14 % lidí osobně pocítuje dopady korupce na své každodenní životy (průměr EU je 26 %). Pokud jde o společnosti, tak 44 % z nich považuje korupci za rozsáhlou (průměr EU je 63 %) a 9 % společností vnímá korupci jako problém při podnikání (průměr EU je 37 %). 37 % respondentů má za to, že je vedeno dostatečné množství úspěšných trestních stíhání, která by lidi měla odradit od korupčního jednání (průměr EU je 36 %), přičemž 46 % podniků se domnívá, že lidé i podniky zadrženi za podplácení vysokých činitelů jsou trestáni náležitým způsobem (průměr EU je 31 %) ²⁵.

Připravuje se nová protikorupční strategie. Za koordinaci protikorupčních aktivit odpovídá ministerstvo spravedlnosti (odbor trestní politiky) ²⁶. Ministerstvo spravedlnosti

²¹ Údaje získané od Estonska pro vypracování zprávy o právním státu pro rok 2020.

²² Obrázky 4–15, Srovnávací přehled EU o soudnictví za rok 2020.

²³ Index Transparency International za rok 2020.

²⁴ Zvláštní průzkum Eurobarometr 502 (2020).

²⁵ Bleskový průzkum Eurobarometr 482.

²⁶ Všechna další ministerstva mají svého koordinátora pro prevenci korupce jmenovaného pro řízení provádění protikorupční politiky ve své oblasti působnosti. Jednání v rámci sítě se uskutečňují zhruba čtyřikrát až pětkrát ročně a jsou na nich přítomni i zástupci policie, občanské společnosti, parlamentu, státního kontrolního úřadu a dalších zúčastněných stran. Rozpočet koordinace protikorupční strategie je v případě protikorupčních projektů 7 000 až 15 000 EUR bez provozních nákladů na zaměstnance.

koordinuje podávání zpráv týkajících se akčního plánu protikorupční strategie a dohlíží na něj²⁷. Stávající strategie, přijatá na období let 2013–2020, brzy pozbude platnosti²⁸. Přípravuje se proto strategie nová. V prioritách protikorupční strategie na období let 2013–2020 je obsažen seznam vysoce rizikových odvětví, který aktuálně zahrnuje zdravotní péči a vzdělávání. Na zadávání veřejných zakázek se nahlíží jako na horizontální oblast náchylnou ke korupci v různých odvětvích.

Pravomoci v oblasti prevence korupce a boje proti ní mají různé instituce. Úřad státního zastupitelství řídí vyšetřování trestných činů korupce v přípravném řízení a dohlíží na něj a u soudu má úlohu veřejného žalobce²⁹. Ve srovnání s rokem 2018 se počet zaznamenané trestné činnosti korupce v roce 2019 snížil o 81 %³⁰. Přibližně ke 40 % případů korupce došlo na místní úrovni³¹. Úřad státního zastupitelství považuje rozpočtové zdroje za dostatečné³². Specializovaným útvarem odpovědným za vyšetřování případů korupce je Odbor pro boj proti korupci národní kriminální policie. Mezi funkce tohoto odboru patří prevence i vyšetřování trestných činů v přípravném řízení probíhajícím pod dohledem a vedením úřadu státního zastupitelství a řešení přestupků v korupčních případech³³. Útvar pro vnitřní bezpečnost je odpovědný za vyšetřování trestných činů v přípravném řízení a řešení přestupků v případech spáchání korupce. Všechna ministerstva mají úředníka odpovědného za koordinaci prevence korupce a provádění činností v rámci národní protikorupční strategie v příslušných odvětvích. Koordinátoři prevence korupce podávají zprávy příslušnému ministrovi i v případě podezření z korupce nebo rizik spáchání korupce. Jsou-li k dispozici důkazy o spáchání korupce, oznámí to policii³⁴. Parlamentní Protikorupční výbor vykonává parlamentní kontrolu nad prováděním protikorupčních opatření a projednává a hodnotí možné případy korupce spáchané úředníky uvedené v protikorupčním zákoně³⁵. Na financování politických stran dohlíží Výbor pro dohled nad financováním politických stran, který kontroluje dodržování zákonů při získávání a vynakládání financí politických stran, volebních koalic a nezávislých kandidátů účastnících se voleb³⁶.

²⁷ Protikorupční strategie vlády Estonska na rok 2013.

²⁸ Korruptsioonivastase strateegia aastateks 2013–2020“ rakendusplaan aastateks 2017–2020.

²⁹ Rozpočet úřadu státního zastupitelství je na rok 2020 ve výši 15 159 770 EUR, což ve srovnání s rokem 2019 představuje nárůst o 763 801 EUR.

³⁰ Ministerstvo spravedlnosti, Kriminalita v Estonsku – 2019, korupce. <https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevusestatistika/korruptsioon.html>.

³¹ Ministerstvo spravedlnosti, Zaznamenaná trestná činnost v období let 2003–2018, Tallin, 2019.

³² Rozpočet úřadu státního zastupitelství je na rok 2020 ve výši 15 159 770 EUR, což ve srovnání s rokem 2019 představuje nárůst o 763 801 EUR. Vysvětlivky ke státnímu rozpočtu na rok 2020. <https://www.riigikogu.ee/download/52fab2ca-9670-4add-8347-4c880a647a63>.

³³ V roce 2019 pracovalo na odboru 33 osob. Rozpočet Odboru pro boj proti korupci v roce 2019 činil 1 156 132 EUR. Viz též <https://www.politsei.ee/files/Korruptsioon/Trykised/korruptsioonsisu2017engnett.pdf?18996834f6>.

³⁴ Kontaktní osoby ministerstev v oblasti prevence korupce, Korruptsioon.ee, <https://www.korruptsioon.ee/en/anti-corruption-activity/corruption-prevention-contacts-ministries>.

³⁵ Výbor se skládá z pěti členů parlamentu a dvou stálých úředníků. Výbor kontroluje dodržování omezení činnosti členů parlamentu (*Riigikogu*) a přezkoumává jejich majetková přiznání, předkládá parlamentu roční přehled svých činností, provádí parlamentní dohled nad protikorupčními opatřeními a za účelem získání informací jedná se státními úřady, donucovacími orgány, například vnitřní bezpečnostní policií, národní kriminální policií a úřadem státního zastupitelství. Zvláštní výbor má právo předvolávat osoby a požadovat ke kontrole informace a dokumenty. Rovněž má právo podávat návrhy na změnu legislativy. Viz dále kontrolní činnosti Protikorupčního výboru: <https://www.riigikogu.ee/en/parliament-of-estonia/committees/anti-corruption-select-committee/>.

³⁶ Výbor se skládá z členů jmenovaných politickými stranami zastoupenými v parlamentu a zástupců veřejného ochránce práv, nejvyššího kontrolora a národního volebního výboru. Členové výboru jsou nezávislí a nehájí zájmy ani postoje organizací, které je do funkce jmenovaly.

Nebyla zavedena žádná ucelená pravidla pro ochranu oznamovatelů. Podle novely protikorupčního zákona z roku 2013 musí úředníci korupci oznamovat a úřady jsou povinny zachovat mlčenlivost ohledně oznamovatelů. Vztahuje se však pouze na veřejný, nikoli soukromý sektor.

Lobbing není jinak regulován. Zatím nebyly přijaty žádné právní předpisy, které by stanovily lobbingu rámec a regulovaly jej. Skupina GRECO doporučila přijmout pravidla upravující jednání lobbistů s osobami ve vrcholných výkonných funkcích a tato jednání zveřejňovat³⁷. Vláda aktuálně připravuje návrh nařízení o lobbingu pro veřejné činitele působící ve výkonných funkcích.

Vedla se veřejná diskuse o tom, zda je potřeba, aby vedoucí pracovníci podniků zveřejňovali své hospodářské zájmy. V oblasti majetkových přiznání posílil protikorupční zákon, přijatý v roce 2013, pravomoci parlamentního Protikorupčního výboru³⁸. Změny v této oblasti zahrnují rozšíření množství údajů uváděných v přiznání a rozšíření pravomocí a práv výboru. Novelou zákona byl v roce 2014 zřízen elektronický registr prohlášení o zájmech. Na rozdíl od hospodářských zájmů státních podniků jsou veřejně dostupná a mohou být ze strany veřejnosti i médií kontrolována. Díky systému majetkových přiznání a prohlášení o zájmech, účinného od roku 2014, může každá osoba použít předvyplněný formulář a podat své přiznání či prohlášení elektronicky. Odevzdané přiznání či prohlášení je veřejně přístupné po dobu tří let ode dne podání³⁹.

Estonsko přijalo opatření k řešení „efektu otáčivých dveří“. Zákon o státní službě obsahuje ustanovení, podle nichž se úředník, který opustí svou funkci, nesmí po dobu jednoho roku ode dne opuštění funkce stát podle soukromého práva osobou propojenou⁴⁰ s právnickou osobou, nad níž daný úředník vykonával v uplynulém roce přímý či stálý dohled.

³⁷ Páté kolo hodnocení skupiny GRECO – hodnotící zpráva, doporučení v.: „aby byla přijata pravidla upravující i) jednání osob ve vrcholných výkonných funkcích s lobbisty / třetími stranami snažícími se ovlivnit veřejný rozhodovací proces a ii) zveřejňování těchto jednání a projednávaných témat“.

³⁸ Protikorupční zákon. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521082014007/consolide>. (ke dni 22. září 2014)

³⁹ Čtvrté kolo hodnocení skupiny GRECO – Zpráva o plnění doporučení.

⁴⁰ Propojenou osobou se v této souvislosti rozumí právnická osoba, v níž úředníkovi nebo osobě s ním propojené náleží alespoň 1/10 podílu nebo právo na získání tohoto podílu, a právnická osoba, v níž je daný úředník nebo rodinný příslušník členem řídicích nebo kontrolních orgánů.

III. PLURALITA SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDKŮ

V Estonsku je svoboda projevu a právo na přístup k informacím po právní a formální stránce chráněno Ústavou Estonské republiky⁴¹. Sekundární právní předpisy výslovně stanoví právo novinářů chránit své zdroje a podporují svobodu médií v rozhlasové a televizní oblasti.⁴² Právo na informace je výslovně zakotveno v ústavě, v zákoně o přístupu k veřejným informacím⁴³ a v zákoně o ochraně osobních údajů^{44 45}.

Plánovaná reforma by měla posílit nezávislost regulačního orgánu pro média – Úřadu pro ochranu spotřebitele a technickou regulaci. Úřad pro ochranu spotřebitele a technickou regulaci je vládní organizace založená v roce 2019 sloučením Rady pro ochranu spotřebitele a Úřadu pro technickou regulaci. Orgán je správní složkou ministerstva hospodářství a komunikací. Novela, kterou by mělo dojít k provedení revidované směrnice o audiovizuálních mediálních službách⁴⁶, má za cíl upravit úkoly, pravomoci a kompetence Úřadu pro ochranu spotřebitele a technickou regulaci. Podle estonských orgánů rovněž vymezí status Úřadu pro ochranu spotřebitele a technickou regulaci jako nezávislého orgánu v souladu s požadavky na nezávislost stanovenými ve směrnici o audiovizuálních mediálních službách⁴⁷.

Estonská tisková rada (*Pressinõukogu*) je nepovinně zřízený samosprávný orgán. Jejím úkolem je řešit stížnosti veřejnosti na materiály obsažené v tisku, na on-line portálech s novinářským obsahem a ve veřejnoprávních vysílacích stanicích. Tisková rada má deset členů, z čehož šest z mediálního odvětví a čtyři neodborné členy z jiných než mediálních odvětví; předseda se střídá. Subjekt byl zřízen Estonským novinovým sdružením⁴⁸.

Zatím nebyla přijata žádná právní ustanovení, na základě kterých by bylo povinné zveřejňování informací o vlastnictví. Obecné informace týkající se podnikání jsou nicméně dostupné elektronicky a údaje v obchodním rejstříku jsou dostupné bezplatně⁴⁹. Nedostatek informací o vlastnictví médií vzbuzuje obavy⁵⁰. Aktuálně projednávaný návrh zákona provádějícího směrnici o audiovizuálních mediálních službách obsahuje nově ustanovení upravující veřejně dostupné údaje o struktuře a transparentnosti vlastnictví médií podle příslušného ustanovení směrnice o audiovizuálních mediálních službách⁵¹. V současné době nejsou koneční vlastníci mediálních společností ve všech případech veřejně známi. Vzhledem k této skutečnosti je podle nástroje pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2020 hodnocena transparentnost vlastnictví médií v Estonsku jako středně riziková. Zároveň ukazatel plurality trhu udává vysoké riziko z důvodu rostoucí horizontální a vertikální

⁴¹ Články 44–46, <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/521052015001/consolide>.

⁴² Články 15 a 13 zákona o mediálních službách, viz: www.riigiteataja.ee/en/eli/506112013019/consolide.

⁴³ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/514112013001/consolide>.

⁴⁴ Personal Data Protection Act (Isikuandmete kaitse seadus) <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/523012019001/consolide>.

⁴⁵ V roce 2020 se Estonsko umístilo na 14. místě v rámci světového indexu svobody tisku organizace Reportéři bez hranic.

⁴⁶ Návrh zákona, kterým se mění směrnice o audiovizuálních mediálních službách (směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1808 ze dne 14. listopadu 2018, kterou se mění směrnice 2010/13/EU), prošel debatou mezi institucemi a v srpnu bude předložen vládě ke schválení. Parlament jej projedná v září.

⁴⁷ Článek 30 směrnice o audiovizuálních mediálních službách.

⁴⁸ Internetové stránky Estonského novinového sdružení (Eesti Ajalehtede Liit) na stránkách Estonské tiskové rady (Pressinõukogu), <http://vana.meedialit.ee/pressinõukogu/index-eng.html>.

⁴⁹ Obchodní rejstřík je dostupný na: <https://www.rik.ee/en/e-business-register>.

⁵⁰ Informace obdrženy v souvislosti s návštěvou země a konzultacemi při vypracovávání zprávy.

⁵¹ Článek 5 směrnice o audiovizuálních mediálních službách.

koncentrace vlastnictví médií. To platí především v případě regionálních médií, jejichž tradice je v zemi hluboce zakořeněna. Na základě pracovní cesty ke zjištění potřebných údajů v roce 2018 vyjádřilo Evropské středisko pro svobodu tisku a sdělovacích prostředků (ECPMF) znepokojení ohledně koncentrace médií⁵². V případě místních médií označil nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2020 riziko spojené s politickou nezávislostí médií vlivem absence pravidel upravujících střet zájmů mezi vlastníky médií a vládnoucími stranami a politiky jako střední⁵³.

Právo na informace je zakotveno v ústavě a právo veřejnosti na přístup k informacím v držení veřejných orgánů upravuje zákon o přístupu k veřejným informacím. Jak však zúčastněné strany upozornily Komisi⁵⁴ a jak zdůraznil nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků, má se za to, že veřejná správa veřejnosti v některých případech přístup odmítá.

Rámec pro ochranu novinářů je ucelený. Zakládá se na svobodě projevu, která je výslovně zakotvena v estonské ústavě a zákoně o mediálních službách. Tento zákon obsahuje ustanovení o ochraně zdroje informací. Záruky ochrany novinářů rovněž obsahuje trestní řád⁵⁵. V některých zvláštních případech pomluvy však může hrozit i trest odnětí svobody⁵⁶. Analýza ukazatele novinářské profese, standardů a ochrany v rámci nástroje pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2020 udává nízké riziko. V poslední době však panují obavy ze zasahování do práce investigativních novinářů⁵⁷. Platforma Rady Evropy na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů nezveřejnila v letech 2019 a 2020 žádná relevantní upozornění týkající se Estonska⁵⁸. V roce 2020 bylo zveřejněno jedno upozornění týkající se údajného odrazujícího účinku na svobodu médií; případ se však týkal spíše uplatnění finančních sankcí vydaných na úrovni EU, jak potvrdila Evropská komise ve svém stanovisku ze dne 19. června 2020⁵⁹.

⁵² Společná mise EFJ a ECPMF do pobaltských zemí v roce 2018 https://adobeindd.com/view/publications/c17c50d1-7733-41c3-b0fd-de8de57e8d9a/alnr/publication-web-resources/pdf/FFM_Baltics_cc.pdf.

⁵³ Tato zjištění potvrdila informace obdržené v souvislosti s návštěvou země.

⁵⁴ Informace obdržené v souvislosti s návštěvou země.

⁵⁵ Článek 72 trestního řádu – <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/530102013093/consolide>.

⁵⁶ Dekriminalizace pomluvy, https://cmpf.eu.eu/wp-content/uploads/2019/01/decriminalisation-of-defamation_Infographic.pdf.

Odnětí svobody lze uplatnit pouze ve velmi specifických případech pomluvy konkrétní kategorie osob (osoby chráněné mezinárodní imunitou podle § 247; zástupce státního orgánu podle § 275; soudce / soud podle § 305 trestního zákona).

⁵⁷ „Organizace Reportéři bez hranic je silně znepokojena ohledně budoucnosti nezávislé žurnalistiky v Estonsku, neboť téměř všichni investigativní reportéři a redaktoři odešli v posledních týdnech z důvodu ztráty důvěry z hlavního deníku v zemi Postimees. Organizace vyjádřila své znepokojení nad ovládnutím deníku Postimees společností Linnamäe v dubnu 2019, v souvislosti s kterým novináři uvedli, že byli různými způsoby nuceni k tomu, aby se věnovali událostem souvisejícím s jejich dalšími početnými obchodními zájmy“, leden 2020, <https://rsf.org/en/news/does-crisis-leading-daily-mean-end-investigative-journalism-estonia>.

⁵⁸ Rada Evropy, platforma pro podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů.

⁵⁹ Rada Evropy, platforma na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů, odpověď vlády Estonska zaslaná platformě týkající se ruské tiskové kanceláře Sputnik. Dne 19. června přijala Evropská komise stanovisko k uplatňování finančních sankcí uložených nařízením Rady (EU) č. 269/2014, podle kterého Estonsko uplatnilo finanční sankce vůči Rossiya Segodnya (Sputnik-Estonia) oprávněně. Viz stanovisko o uplatňování finančních sankcí zavedených nařízením Rady (EU) č. 269/2014, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/200619-opinion-financial-sanctions_en.pdf.

IV. DALŠÍ INSTITUCIONÁLNÍ OTÁZKY TÝKAJÍCÍ SE SYSTÉMU BRZD A PROTIVAH

Estonsko je parlamentní republika s jednokomorovým parlamentem, ve které přezkum ústavnosti provádí *ex post* Komora pro přezkum ústavnosti Nejvyššího soudu, a to za určitých podmínek i na základě ústavní stížnosti. Vedle soudního systému hraje v systému brzd a protivah úlohu i úřad veřejného ochránce práv (ombudsmana). Zapojení veřejnosti a zúčastněných stran podporují pokročilé nástroje informačních a komunikačních technologií.

Buduje se nové legislativní prostředí a vypracovávají se zásady legislativní politiky, které budou pro veřejnost a zúčastněné strany ještě uživatelsky přívětivější a inkluzivnější. Návrhy zákonů jsou vypracovávány podle Pravidel pro osvědčené legislativní postupy a vypracovávání návrhů zákonů⁶⁰. Legislativní proces obecně začíná vypracováním „legislativního záměru“, ve kterém je podrobně zahrnut řešený problém, potenciální cílová skupina, analýza stávající situace a možností politiky, včetně možných dopadů případných opatření⁶¹. Ministerstva musejí identifikovat zúčastněné strany, kterých se daná legislativa bude týkat, co nejdříve, nejpozději během fáze vypracovávání legislativního záměru nebo návrhu na vypracování plánu rozvoje. Zúčastněné strany musejí být konzultovány alespoň ve dvou fázích: při rozhodování o tom, zda má být vypracován návrh zákona (ve fázi záměru), a v případě vypracování legislativy před jejím předložením parlamentu. Všechny návrhy zákonů, legislativní záměry, návrhy na vypracování plánu rozvoje nebo jiné potenciálně významné skutečnosti jsou pro účely konzultací zveřejňovány v politickém informačním systému EIS (*Eelnõude infosüsteem*). Zúčastněné strany jsou rovněž pravidelně žádány o informace přímo. Ministerstvo spravedlnosti v současnosti pracuje na projektu vybudování nového legislativního prostředí, které by bylo uživatelsky přívětivější a které by inovativními způsoby docílilo lepšího a inkluzivnějšího vypracovávání legislativy. V parlamentu se aktuálně projednává návrh zásad pro vypracování legislativní politiky do roku 2030, který má za cíl obnovit dobrou úroveň legislativní politiky a sloužit jako vodítko pro tvorbu politiky, a to i v oblasti spolupráce se zúčastněnými stranami.

Ústavní přezkum provádí Komora pro přezkum ústavnosti Nejvyššího soudu. Nejvyšší soud je vrcholným soudem třetího stupně i soudem, který přezkoumává ústavnost. Komora pro přezkum ústavnosti přezkoumává ústavnost zákonů a dalších obecně závazných právních předpisů v souladu se soudním řádem pro přezkum ústavnosti⁶². Různé typy řízení o přezkumu ústavnosti může zahájit soud, prezident republiky, veřejný ochránce práv, rada místní samosprávy nebo parlament. Prezident může po odmítnutí vyhlásit zákon, který byl přijat bez jakýchkoli změn parlamentem v rámci druhého slyšení, podat návrh na prohlášení tohoto zákona za zákon, který je v rozporu s ústavou (přezkum ústavnosti *ex-ante*). Klíčovou roli v systému přezkumu ústavnosti zákonů hraje také veřejný ochránce práv (ombudsman), který má právo zahájit nepřímý přezkum ústavnosti *ex-post*⁶³. V souladu s judikaturou Nejvyššího soudu mohou stěžovatelé za jistých výjimečných okolností podávat individuální stížnosti přímo u Nejvyššího soudu před vyčerpáním opravných prostředků u soudů nižších stupňů, zejména v případech, kdy neexistuje účinný opravný prostředek pro ochranu základních práv stěžovatele⁶⁴.

⁶⁰ <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/508012015003/consolide>.

⁶¹ Všechny tyto dokumenty jsou volně dostupné veřejnosti v systému legislativních návrhů a politickém informačním systému (Eelnõude infosüsteem nebo EIS), k dispozici na adrese <http://eelnoud.valitsus.ee/main#ANx6shIc>.

⁶² Plná verze zákona je k dispozici na <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/512122019006/consolide>.

⁶³ Článek 6 soudního řádu pro přezkum ústavnosti.

⁶⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu zasedajícího v plénu (*en banc*), 3-1-3-10-02 ze dne 17. března 2003.

Novela rozšířila mandát úřadu veřejného ochránce práv (ombudsmana). Veřejný ochránce práv je neakreditovaným přidruženým členem Evropské sítě vnitrostátních institucí pro lidská práva (ENNHRI). V lednu 2019 vstoupila v platnost nová legislativa⁶⁵ regulující činnost tohoto úřadu, která rozšířila jeho mandát, aby se mohl stát vnitrostátní institucí pro lidská práva v Estonsku. Veřejný ochránce práv má široký a silný mandát, působí mimo jiné jako národní preventivní mechanismus podle Úmluvy OSN proti mučení a národní monitorovací mechanismus podle Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. Rovněž plní funkci veřejného ochránce práv dětí. Veřejný ochránce práv v nedávné době požádal o akreditaci u Globální aliance národních institucí pro lidská práva a v současné době probíhá akreditační proces⁶⁶.

Estonsko vyhlásilo v souvislosti s pandemií COVID-19 nouzový stav. Dne 12. března 2020 vyhlásila estonská vláda nouzový stav a jmenovala předsedu vlády šéfem štábu nouzového stavu. Dne 20. března 2020 informoval Radu Evropy podle ustanovení o odstoupení od závazků v článku 15 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „úmluva“), že některá z opatření přijatých na ochranu „veřejného zdraví“ mohou ze strany Estonska znamenat uplatňování odstoupení od závazků obsažených v úmluvě. Legislativní vyhlášky předsedy vlády (z pozice šéfa štábu nouzového stavu) bylo možné soudně přezkoumat správním soudem (nepodléhaly však parlamentnímu ani prezidentskému přezkumu). Nouzový stav byl ukončen dne 18. května 2020 (ve stejný den skončilo uplatňování ustanovení o odstoupení od závazků podle článku 15 úmluvy).

Vypracovává se nový plán rozvoje občanské společnosti na období let 2021–2030. V souladu s koncepcí rozvoje estonské občanské společnosti vláda podporuje občanskou společnost prostřednictvím plánu rozvoje občanské společnosti na období let 2015–2020⁶⁷. Od roku 2018 řídí ministerstvo vnitra proces vypracovávání nového plánu rozvoje občanské společnosti na období let 2021–2030 ve spolupráci se zúčastněnými stranami, které jsou aktivně zapojeny, a zastřešujícími organizacemi zastupujícími organizace občanské společnosti v Estonsku. V rámci tohoto procesu se konaly schůze pracovních skupin a konzultace se zúčastněnými stranami v různých estonských okresech⁶⁸. Občanský prostor je v Estonsku považován za otevřený⁶⁹.

⁶⁵ Viz novela zákona o veřejném ochránci práv z ledna 2019.

⁶⁶ Akreditace pro získání hodnocení „A“ podle pařížských zásad OSN naplánovaná na březen 2020 byla odložena z důvodu pandemie COVID-19. Viz také síť ENNHRI, Právní stát v Evropské unii, zprávy vnitrostátních institucí pro lidská práva, s. 73.

⁶⁷ https://www.siseministerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/estonian_cs_dev_plan_2015-2020_extract.pdf.

⁶⁸ Údaje získané od Estonska pro vypracování zprávy o právním státu pro rok 2020.

⁶⁹ Viz hodnocení udělené organizací CIVICUS; hodnocení je na stupnici s pěti kategoriemi definováno následovně: prostor otevřený, omezený, s překážkami, potlačovaný a uzavřený.

Příloha: Seznam zdrojů v abecedním pořadí.*

* *Seznam příspěvků obdržných v rámci konzultace ke zprávě o právním státu pro rok 2020 je k dispozici na (internetových stránkách Komise).*

Centrum rejstříků a informačních systémů, internetové stránky elektronického obchodního rejstříku. <https://www.rik.ee/en/e-business-register>.

Centrum rejstříků a informačních systémů, internetové stránky elektronické podatelny. <https://www.rik.ee/en/international/e-file>.

CIVICUS, Monitorování občanského prostoru: Estonsko. <https://monitor.civicus.org/country/estonia/>.

Doporučení Rady k národnímu programu reforem Estonska na rok 2020 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Estonska z roku 2020 ST 8177/20, COM(2020) 506 final.

Estonská vláda (2013), Protikorupční strategie na období let 2013–2020. https://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumentid/korruptsioonivastane_strategia_2013-2020_1.pdf.

Estonská vláda (2020), Plán provádění protikorupční strategie na období let 2013–2020 v období let 2017–2020. https://www.korruptsioon.ee/sites/www.korruptsioon.ee/files/elfinder/dokumentid/lisa_2_rakendus_plaan_2018-2020.pdf.

Estonská vláda (2020), údaje získané pro vypracování zprávy o právním státu pro rok 2020.

Estonská vláda, politický informační systém. <http://eelnoud.valitsus.ee/main#ANx6shIc>.

Evropská komise (2019, 2020), *Srovnávací přehled EU o soudnictví*.

Evropská síť vnitrostátních institucí pro lidská práva – ENNHRI (2020), Právní stát v Evropské unii: Zprávy vnitrostátních institucí pro lidská práva.

Generální ředitelství pro komunikaci (2020), bleskový průzkum Eurobarometr 482: postoje podniků ke korupci v EU.

Generální ředitelství pro komunikaci (2020), zvláštní průzkum Eurobarometr 502: korupce.

GRECO (2013), Čtvrté kolo hodnocení – Hodnotící zpráva Estonska týkající se prevence korupce ve vztahu k poslancům, soudcům a státním zástupcům.

GRECO (2015), Čtvrté kolo hodnocení – Zpráva o plnění doporučení Estonskem týkající se prevence korupce ve vztahu k poslancům, soudcům a státním zástupcům.

GRECO (2017), Čtvrté kolo hodnocení – Druhá zpráva o plnění doporučení Estonskem týkající se prevence korupce ve vztahu k poslancům, soudcům a státním zástupcům.

GRECO (2018), Páté kolo hodnocení – Hodnotící zpráva Estonska o prevenci korupce a podpoře profesní bezúhonnosti u ústředních vlád (vrcholných výkonných funkcí) a donucovacích orgánů.

Ministerstvo spravedlnosti (2019), Kriminalita v Estonsku – 2019. <https://www.kriminaalpoliitika.ee/kuritegevuse-statistika/korruptsioon.html>.

Ministerstvo spravedlnosti (2019), Zaznamenaná trestná činnost v období let 2003–2018. https://www.kriminaalpoliitika.ee/sites/krimipoliitika/files/elfinder/dokumentid/registreeritud_kuriteod_2003-2018.xlsx.

Ministerstvo spravedlnosti (2020), Elektronické školení v oblasti estonské protikorupční strategie a střetu zájmů – internetová stránka YouTube. <https://www.youtube.com/playlist?list=PL5JI001vz8bOi09N3PabBK2ogjrf0k03V>.

Nejvyšší soud Estonska, rozsudek ze dne 17. března 2003, 3-1-3-10-02. <https://www.riigikohus.ee/en/constitutional-judgment-3-1-3-10-02>.

Plán rozvoje estonské občanské společnosti na období let 2015–2020, https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/elfinder/article_files/estonian_cs_dev_plan_2015-2020_extract.pdf.

Pravidla pro osvědčené legislativní postupy a vypracovávání návrhů zákonů. <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/508012015003/consolide>.

Protikorupční výbor, internetové stránky. <https://www.riigikogu.ee/en/parliament-of-estonia/committees/anti-corruption-select-committee/>.

Rada Evropy, platforma na podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů (2020), odpověď vlády Estonska zasláná platformě týkající se ruské tiskové kanceláře Sputnik. <https://rm.coe.int/estonia-reply-en-sputnik-24january2020/168099922f>.

Rada Evropy, platforma pro podporu ochrany žurnalistiky a bezpečnosti novinářů, <https://www.coe.int/en/web/media-freedom/the-platform>.

Rada pro správu soudnictví (2020), Doporučení Rady pro správu soudů týkající se organizace správy soudnictví během nouzového stavu. <https://www.kohus.ee/sites/www.kohus.ee/files/elfinder/KHN%20recommendations.docx.pdf>.

Reportéři bez hranic (2020), Znamená krize v hlavním deníku konec investigativní žurnalistiky v Estonsku? <https://rsf.org/en/news/does-crisis-leading-daily-mean-end-investigative-journalism-estonia>.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. října 2019 o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, L 305/17.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/13/EU ze dne 10. března 2010 o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících poskytování audiovizuálních mediálních služeb (směrnice o audiovizuálních mediálních službách), L 95/1.

Středisko pro pluralitu a svobodu sdělovacích prostředků (2020), nástroj pro sledování plurality sdělovacích prostředků pro rok 2020. <https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2020>.

Virtuální návštěva Estonska v souvislosti se zprávou o právním státu pro rok 2020.

Příloha II: Návštěva Estonska

Útvary Komise uspořádaly v červnu a červenci 2020 virtuální jednání s těmito účastníky:

- Úřad pro ochranu spotřebitele a technickou regulaci
- Rada pro správu soudů
- Estonské sdružení novinářů
- Finanční zpravodajská jednotka
- Ministerstvo spravedlnosti
- Národní kriminální policie
- Parlamentní Protikorupční výbor
- Tisková rada
- Státní zastupitelství
- Nejvyšší soud
- Transparency International – Estonsko

* Komise se na řadě horizontálních jednání setkala rovněž s následujícími organizacemi:

- Amnesty International
- Unie pro občanské svobody v Evropě (Civil Liberties Union for Europe)
- Civil Society Europe
- Konference evropských církví (Conference of European Churches)
- EuroCommerce
- Evropské středisko pro právní záležitosti neziskového sektoru (European Center for Not-for-Profit Law)
- Evropské středisko pro svobodu tisku a sdělovacích prostředků (European Centre for Press and Media Freedom)
- Evropské občanské fórum (European Civic Forum)
- Free Press Unlimited
- Front Line Defenders
- ILGA-Europe
- Mezinárodní výbor právníků
- Mezinárodní federace pro lidská práva
- Mezinárodní tiskový institut
- Platforma pro celoživotní učení (Lifelong learning Platform)
- Právní iniciativa nadace Open Society / Institut evropské politiky nadace Open Society (Open Society Justice Initiative / Open Society European Policy Institute)
- Reportéři bez hranic (Reporters without Borders)
- Transparency International EU